

I. PRŮVODCE SUBJEKTU ÚDAJŮ BANKOVNÍM PROCESEM

1.1 Postavení bank ve společnosti

Finanční instituce, banky nevyjímaje, jsou již dlouhou dobu běžnou součástí našeho života. Tak dlouhou dobu, že ani možná nevnímáme, jak se postupně mění jejich postavení a význam. Od běžných „záložen“ známých ještě v polovině minulého století se vyvinuly v instituce, které se do značné míry nejen podílejí na běhu ekonomiky, ale zajišťují i velmi rozsáhlou škálu finančních služeb pro občany. Dá se dokonce, jen s mírnou nadsázkou říci, že se v současné době bez jejich služeb občan neobejde. Tento význam pak má vliv také na to, že i stát, vědom si postavení bank ve společnosti, na tyto instituce přenáší některé své funkce, o nichž by bylo ještě v ne příliš vzdálené minulosti nemyslitelné, aby je vykonával kdokoli jiný než stát sám. To nicméně souvisí s vývojem společenských vztahů a fenoménů, které současný svět přináší. Jedná se zejména o monitorování a vymýcení takových jevů, jako je legalizace výnosů z trestné činnosti, hrozba a podpora terorismu a podobně. A tak jsou pomocí bank sledovány některé finanční toky, o nichž má stát zájem vědět, a jistá regulace, tedy zákonem předepsaný postup dosahuje i na takové záležitosti, jako je omezení plateb v hotovosti, což de facto znamená, že existují situace, kdy se člověk prostě musí stát klientem banky, i kdyby jím už předtím nebyl.

A právě proto, že se banky staly běžnou součástí našeho života a člověk je v zásadě potřebuje stále více i proto, že mu usnadňují život, jsou vztahy mezi uživatelem služeb bank, tedy občanem, fyzickou osobou, nebo chceme-li, subjektem údajů a bankou velmi specifické. Dalo by se dokonce říci, že ač obecně bezpochyby platí základní pravidlo, že ve vzájemných vztazích jsou si účastníci vztahů vznikajících interakcí občana a banky rovni, dá se usoudit, že ne nepodstatná část občanů má pocit opačný, tedy že se při jednání s bankami ocitají v postavení nerovného. Tento pocit plyne právě ze složitosti vztahů, které jsou regulovány poměrně komplikovaným právním rámcem a při aplikaci tohoto právního rámce jsou banky „automaticky“ považovány občany za autoritu, jejíž rady, pokyny a vůli je třeba respektovat.

Zmíněný právní rámec tvoří celý komplex zákonů a podzákoných norem, z nich je třeba zmínit minimálně zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o bankách“), zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „zákon o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti“), a zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku. Složitost a komplikovanost vztahů klientů a bank a snaha o řešení některých sporů pokud možno mimosoudní cestou vyústily v přijetí zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi. Existují však také zákonné normy, které nejsou běžnou veřejností příliš vnímány. Jedná se např. o zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků,

ve znění pozdějších předpisů. Součástí právního rámce je také samozřejmě zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“), a velké množství podzákoných předpisů, které podrobněji upravují některé činnosti v bankovníctví, tedy zejména vyhlášky České národní banky.

V tomto právním propletení mají někdy banky tendenci vykládat zejména zákony, které přímo neregulují jejich činnost, do jisté míry tendenčně tak, aby jim v práci „nevadily“, resp. aby jejich dodržování znamenalo co nejmenší zásah do zaběhlého stavu věcí. Takovým zákonem je zcela jednoznačně také zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně osobních údajů“). Tento zákon vnesl do „bankovního“ právního rámce další prvek, který zde do jeho přijetí nebyl. Totiž pravidla nakládání s osobními údaji. Je zjevné, že bez zpracování osobních údajů se neobejde prakticky žádný právní vztah, jehož jednou stranou je fyzická osoba, tedy dle definice zákona o ochraně osobních údajů právě subjekt údajů. Tolik oblíbené a často prezentované marketingové heslo „poznej svého klienta“ tak narazilo na limit, resp. získalo nový obsah, stanovený zvláštním právním předpisem. Již není možné, aby banky zpracovávaly osobní údaje zcela podle své vůle, které je povinen se subjekt údajů podrobit. Ten získal nová práva a z „objektu údajů“, tedy z osoby, která prakticky nerozhoduje o tom, kdo a jaké údaje bude o ní shromažďovat a dále je zpracovávat, se stal „subjektem údajů“, tedy osobou, která primárně rozhoduje o tom, jakými jejími osobními údaji bude někdo jiný disponovat. Toto základní pravidlo je vyjádřeno v § 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů tak, že je stanoveno, že správce (tedy banka) může zpracovávat osobní údaje pouze se souhlasem subjektu údajů. Výjimky z obecného pravidla, kdy není třeba získat souhlas subjektu údajů, jsou v zákoně o ochraně osobních údajů přesně specifikovány. Banky tak musí počítat při poskytování služeb s tím, že zákony, kterými je regulována jejich činnost jako finančních institucí, musí také aplikovat v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů, jehož předmět je vyjádřen v § 1 tak, že tento zákon v souladu s právem Evropských společenství (dnes tedy Evropské Unie), mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, a k naplnění práva každého na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromí upravuje práva a povinnosti při zpracování osobních údajů a stanoví podmínky, za nichž se uskutečňuje předání osobních údajů do jiných států. A protože banky osobní údaje bezpochyby zpracovávají, musí tento zákon respektovat a musí umět naplnit obsahem nové zákonné kategorie.

V dalších částech pak bude podrobněji vysvětleno, jak by v rámci poskytování bankovních služeb měl být zákon o ochraně osobních údajů aplikován a současně bude popsán a vysvětlen postup, jak nikterak nenarušit poskytování bankovních služeb a přitom respektovat práva fyzických osob, subjektů údajů tak, jak jim garantuje právě zákon o ochraně osobních údajů.

1.2 Shromažďování a uchování osobních údajů

Základním problémem v přístupu bank ke klientům z hlediska ochrany osobních údajů, z něhož vyplývají nebo vyplývaly i všechny ostatní problémy, bylo nesprávné používání zákona o ochraně osobních údajů bankovními institucemi ve vztahu k zákonům, které upravují činnost bank. Z hlediska zpracování osobních údajů a dodržování zákona o ochraně osobních údajů bankovním sektorem je prvotním a zásadním problémem správné pochopení principů zakotvených v zákoně o ochraně osobních údajů a správná a souladná aplikace zákona o bankách a zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, tedy splnění povinností podle zákona o ochraně osobních údajů, a stejně tak povinností uložených státem bankovnímu sektoru zejména k zajištění stability, bezpečnosti a minimalizaci rizik a také povinností, které ukládá státní dozor v oblasti bankovníctví zákonem o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Zaklínací formulí při zpracování osobních údajů bankami bývá téměř pravidelně ustanovení § 12 odst. 1 zákona o bankách, které stanoví, že banka je povinna při výkonu své činnosti postupovat obezřetně, zejména provádět obchody způsobem, který nepoškozuje zájmy jejích vkladatelů z hlediska návratnosti jejich vkladů a neohrožuje bezpečnost a stabilitu banky. Ustanovení § 37 odst. 2 zákona o bankách říká, že banky a pobočky zahraničních bank jsou povinny pro účely bankovních obchodů zjišťovat a zpracovávat údaje o osobách včetně rodného čísla, pokud bylo přiděleno, vyjma citlivých údajů o fyzických osobách, potřebné k tomu, aby bylo možné bankovní obchod uskutečnit bez nepřiměřených právních a věcných rizik pro banku. Údaje musí být přiměřené právním a věcným rizikům bankovního obchodu se subjektem údajů a relevantní pro posouzení těchto rizik. Na takto získané a zpracovávané údaje se vztahují ustanovení o bankovním tajemství (§ 38). Podle § 41c odst. 3 zákona o bankách je banka a pobočka banky z jiného než členského státu povinna zabezpečit identifikaci vkladatele při vedení jeho účtu nebo jiné formě přijetí jeho vkladu a identifikační údaje o vkladateli a údaje o výši a důvodu pojištěné pohledávky z vkladu vést ve své evidenci. Identifikačními údaji se rozumí u fyzických osob jméno, příjmení, adresa, rodné číslo, a nebylo-li přiděleno, datum narození, popřípadě identifikační číslo.

Rozsah bankami zpracovávaných osobních údajů je dále upřesněn především ve vyhlášce č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Tato vyhláška stanoví požadavky, které banky plní s cílem minimalizovat rizika, jež pro ně vyplývají z možného zneužití banky k legalizaci výnosů z trestné činnosti, mezi něž patří i posouzení přijatelnosti klienta podle § 5 vyhlášky č. 281/2008 Sb. (zahrnuje velmi široké spektrum informací o klientovi samotném i o jeho účtu). Je např. uloženo, že při vzniku obchodního vztahu s klientem, jakož i v jeho průběhu

povinná instituce (zde rozuměj banka) zjišťuje a uchovává o klientovi takové informace, které jí umožní vyhodnocovat, zda se jedná o rizikového klienta nebo také, že banka kontroluje platnost a úplnost údajů o klientovi a provádí jejich aktualizaci. Tato interpretačně nesporně nejednoduchá ustanovení umožňují bankám zpracovávat osobní údaje ve značném rozsahu, což banky ostatně činí už i proto, že regulátorem, tedy Českou národní bankou je celý proces poměrně pravidelně kontrolován.

Uplatňování takto široce stanoveného oprávnění bank ke zpracování osobních údajů by ovšem vždy měla být v souladu s ustanovením § 5 odst. 1 písm. d) zákona o ochraně osobních údajů, jež stanoví, že správce, v tomto případě banka, je povinen shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanoveného účelu. Je zřejmé, že účel a jemu odpovídající rozsah zpracování osobních údajů je pak nutné posuzovat z hlediska okolností konkrétního případu. Přínosem v oblasti ochrany osobních údajů v tomto směru byla jedna z novel zákona o bankách, která doplnila již zmiňovaný § 37 odst. 2 o povinnost shromažďovat pouze údaje, jež jsou přiměřené právním a věcným rizikům bankovního obchodu se subjektem údajů a relevantní pro posouzení těchto rizik. Již jen výjimečně se stává, že výše uvedená ustanovení zákona o ochraně osobních údajů a zákona o bankách banky nerespektují a postupují v rozporu s nimi. Může se však stát, že některé uváděné účely, které jsou prezentovány ve prospěch klienta, slouží bankám spíše na kontrolu jejich vlastních zaměstnanců. Díky tomu mohou banky neúměrně rozšiřovat rozsah jimi zpracovávaných osobních údajů a dostávat se tak do rozporu se zákonem o ochraně osobních údajů. Snaha bank získat co největší rozsah osobních údajů svých klientů, podle bank za účelem minimalizování rizik, však často zvyšovala rizika ochrany osobních údajů. Jako příklad je možno uvést zpracování rodného čísla podle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech (o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOE“), který bankám neukládal zpracování rodných čísel a ponechával v souvislosti se zákonem o bankách a se zákonem o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti na svobodné vůli klientů, zda tento identifikátor poskytnou. Pro banky rodné číslo nemohlo a nemůže sloužit jako ověřitelný identifikátor, neboť banky jako soukromé subjekty nemají přístup do Centrální evidence obyvatel. Banky jej proto z drtivé většiny využívají pouze jako třídící a vyhledávací kritérium ve svých informačních systémech. Banky tak patřily ke správcům, kterých se týkala povinnost buď do konce roku 2005 získat souhlas se zpracováním rodného čísla, nebo zpracování rodného čísla ukončit. Úmysl zákonodárce zvýšit ochranu soukromí občanů však banky obešly tím, že k návrhu zákona č. 377/2005 Sb., o doplňkovém dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech), byla pomocí pozměňovacího návrhu přidána povinnost bank zpracovávat rodné číslo.

Je nasnadě, že banky zřejmě vedeny snahou o racionalizaci procesů nepříliš výrazně rozlišují, pro jaké účely osobní údaje vlastně shromažďují. Vyzadují a shromažďují tak od svých klientů zpravidla větší množství údajů, než je v daném okamžiku třeba a nezdědky aplikují pravidla předpokládaná zákonem o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti i tam, kde to potřeba není a stačilo by aplikovat již zmíněný § 37 odst. 2 zákona o bankách, neboť jeho dikce umožňuje a současně vyvažuje vztah k ustanovení § 5 odst. 1 písm. d) zákona o ochraně osobních údajů.

1.3 První kontakty s bankou

Přestože se stále rozšiřuje nejen snaha bank o vymahatelnost případných pohledávek, ale i snaha klientů samotných „zabezpečit se“ proti bankám například prostřednictvím pojišťování proti případné platební neschopnosti, „hlad“ bank po osobních údajích byt i jen potencionálních klientů stále trvá. V rámci hesla „poznej svého klienta“ se snaží získat veškeré dostupné údaje. A začínají s tím mnohdy už u člověka, který teprve zvažuje, zda se stane klientem dané banky. V jednom z minulých vydání této publikace jsme na tomto místě uváděli fakt, že banky v souvislosti s tehdy platným zákonem č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru, využívaly povinnost informovat o roční procentuální sazbě nákladů (dále jen „RPSN“) ke shromažďování osobních údajů.

Dnes je situace přeci jen trochu jiná, ne však příliš. Zmiňovaný zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru, byl zrušen a nahrazen zákonem jiným, konkrétně zákonem č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů (dále jen „ZSU“), který nastavil přeci jen poněkud jiné podmínky. Také se změnila charakteristika poskytovaných informací a také technologie poskytování informací ze strany bank. Ty dnes prakticky bez výjimky využívají k poskytování informací o úvěrech a jejich podmínkách své internetové stránky. Jejich součástí jsou dnes již standardně tzv. úvěrové kalkulačky, kde si zájemci, subjekty údajů, mohou zjistit řadu základních informací, tedy včetně zmiňovaného RPSN. Dokonce i v rámci reklamy musí banky poskytovat základní informace, jak plyne z § 4 ZSU, který uvádí, že „jestliže je nabízen spotřebitelský úvěr nebo jeho zprostředkování reklamou, jejíž součástí je jakýkoliv údaj o jeho nákladech, musí reklama obsahovat jasným, výstižným a zřetelným způsobem formou reprezentativního příkladu informace uvedené v příloze č. 1¹ k tomuto zákonu.“ Tento zákon

¹ Nabídka spotřebitelského úvěru nebo jeho zprostředkování reklamou, jejíž součástí je i jakýkoliv údaj o nákladech spotřebitelského úvěru pro spotřebitele, musí jasným, výstižným a zřetelným způsobem formou reprezentativního příkladu obsahovat

a) roční procentní sazbu nákladů,

b) výpůjční úrokovou sazbu, a to spolu s údaji o veškerých poplatcích spojených se spotřebitelským úvěrem,

ovšem také předpokládá, že banky, již ve stádiu posuzování možnosti spotřebitelský úvěr poskytnout, musí shromáždit o svém, možná stále potenciálním klientovi (viz dále) řadu informací pro posouzení jeho bonity. Plyne tak z § 9², který přímo ukládá získat od fyzické osoby, zde označované jako spotřebitel, řadu informací, tedy osobních údajů. Přitom se jedná o zákonnou povinnost, tedy o zpracování ve smyslu § 5 odst. 2 písm. a) zákona o ochraně osobních údajů. A na zpracování a možná i na rozsah osobních údajů je kladen velký důraz. Poslední novela ZSU zvýšila odpovědnost poskytovatelů spotřebitelských úvěrů již za samotné jeho poskytnutí. Aktuální znění § 9 ZSU totiž obsahuje i větu „Věřitel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud je po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet, jinak je smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, neplatná.“ Tedy zjevně akcentována bude snaha získat v rámci posuzování bonity ještě více relevantních informací, tedy osobních údajů, než před novelou, a to tím spíše, že neplnění takto stanovených povinností (viz poznámka pod čarou) může být sankcionováno pokutou v některých případech až do 20 mil. Kč. Jaký bude z hlediska zákona o ochraně osobních údajů rozsah požadovaných a také zpracovávaných

-
- c) celkovou výši spotřebitelského úvěru,
  - d) výši jednotlivých splátek a celkovou částku splatnou spotřebitelem,
  - e) dobu trvání spotřebitelského úvěru,
  - f) v případě spotřebitelského úvěru ve formě odložené platby za konkrétní zboží nebo službu jejich cenu a výši případné zálohy,
  - g) informaci o povinnosti uzavřít smlouvu o doplňkové službě související se spotřebitelským úvěrem, zejména pojištění, je-li uzavření takové smlouvy podmínkou pro získání spotřebitelského úvěru za nabízených podmínek a náklady na tuto službu nelze určit předem.
- ² (1) Věřitel před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, či změnou takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru je povinen s odbornou péčí posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr, a to na základě dostatečných informací získaných i od spotřebitele, a je-li to nezbytné, nahlédnutím do databází umožňujících posouzení úvěruschopnosti spotřebitele. Věřitel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud je po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet, jinak je smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, neplatná.
- (2) Osoba, která je oprávněna zpracovávat údaje o spotřebitelích za účelem posuzování jejich úvěruschopnosti a která je oprávněna poskytovat přístup k těmto údajům třetím osobám, umožní věřitelům se sídlem nebo místem podnikání v jiném členském státě Evropské unie přístup k těmto údajům za stejných podmínek jako věřitelům se sídlem nebo místem podnikání v České republice. Tato osoba uveřejní podmínky přístupu věřitelů k těmto údajům způsobem umožňujícím dálkový přístup.
- (3) Spotřebitel poskytne věřiteli na jeho žádost úplné, přesné a pravdivé údaje nezbytné pro posouzení schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr.
- (4) Pokud je důvodem neposkytnutí spotřebitelského úvěru výsledek vyhledávání v databázi umožňující posouzení úvěruschopnosti spotřebitele, věřitel okamžitě a bezplatně spotřebitele vyzoomí o tomto výsledku a sdělí mu údaje o použité databázi.

osobních údajů, se nejspíš bude lišit co do rozsahu, než tomu mohlo být v minulosti. A tak případné posouzení rozsahu zpracovávaných osobních údajů z hlediska aplikace § 5 odst. 1 písm. d) zákona o ochraně osobních údajů, tedy „shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanoveného účelu“, bude zřejmě třeba posuzovat případ od případu, i když se ve většině případů jednotlivých bank asi nebudou příliš lišit. Banky nemají snahu extrémně rozšiřovat kategorie zpracovávaných osobních údajů. Stále totiž platí limit uvedený v § 37 odst. 2 zákona o bankách, tedy že „banky a pobočky zahraničních bank jsou povinny pro účely bankovních obchodů zjišťovat a zpracovávat údaje o osobách včetně rodného čísla, pokud bylo přiděleno, vyjma citlivých údajů o fyzických osobách, potřebné k tomu, aby bylo možné bankovní obchod uskutečnit bez nepřiměřených právních a věcných rizik pro banku. Údaje musí být přiměřené právním a věcným rizikům bankovního obchodu se subjektem údajů a relevantní pro posouzení těchto rizik“. Nicméně i shora zmíněný zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, již nebude platit dlouho. V Poslanecké sněmovně je v současné době před dokončením zákon o spotřebitelském úvěru³. I tento zákon, jehož účinnost se předpokládá cca od listopadu 2016, obsahuje obdobné ustanovení jako § 9 zákona o spotřebitelském úvěru zatím platného. Totiž navrhovaný § 86 (posouzení úvěruschopnosti spotřebitele) a násl. bude ukládat poskytovatelům úvěrů, aby před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo změnou závazku z takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru posoudí úvěruschopnost spotřebitele na základě nezbytných, spolehlivých, dostatečných a přiměřených informací získaných od spotřebitele a pokud je to nezbytné, z databáze umožňující posouzení úvěruschopnosti spotřebitele nebo i z jiných zdrojů. Poskytovatel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud z výsledku posouzení úvěruschopnosti spotřebitele vyplývá, že nejsou důvodné pochybnosti o schopnosti spotřebitele spotřebitelský úvěr splácet s tím, že poskytovatel při posouzení úvěruschopnosti spotřebitele posuzuje zejména schopnost spotřebitele splácet sjednané pravidelné splátky spotřebitelského úvěru, a to na základě porovnání příjmů a výdajů spotřebitele a způsobu plnění dosavadních dluhů. Hodnotu majetku přitom zohledňuje tehdy, jestliže ze smlouvy o spotřebitelském úvěru vyplývá, že spotřebitelský úvěr má být částečně nebo úplně splacen výnosem z prodeje majetku spotřebitele, nikoli pravidelnými splátkami, nebo jestliže z finanční situace spotřebitele vyplývá, že bude schopen splácet spotřebitelský úvěr bez ohledu na své příjmy.

Toto ustanovení je do jisté míry ještě přísnější než stávající právní úprava a její dodržování bude od poskytovatelů úvěrů vyžadovat ještě možná podrobnější shromažďování informací o žadatelích o úvěr. Navíc pokud by poskytovatelé podcenili shromáždění a vyhodnocení informací (osobních údajů) od žadatele, mohlo by to být i velmi „drahé opomenutí“. Má být totiž také stanoveno, že poskytne-li poskytovatel

³ Sněmovní tisk č. 679, dostupný na <http://psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=679>

spotřebiteli spotřebitelský úvěr v rozporu s § 86 odst. 1 (viz text shora), je smlouva neplatná. Spotřebitel je povinen vrátit poskytnutou jistinu spotřebitelského úvěru v době přiměřené jeho možnostem. Je-li spor o to, jaká je doba odpovídající možnostem spotřebitele podle odstavce 1, určí tuto dobu na návrh některé ze smluvních stran soud podle možností spotřebitele a v zájmu spravedlivého uspořádání práv a povinností smluvních stran s přihlédnutím k příjmu spotřebitele a jeho celkovým sociálním a majetkovým poměrům a konečně změní-li se možnosti spotřebitele, může soud na návrh některé ze smluvních stran sjednanou dobu nebo dobu určenou rozhodnutím změnit.

1.4 Otevření a vedení účtu

Valná většina lidí však do prvního kontaktu s bankou obecně nepřichází až v okamžiku, kdy hodlá žádat o úvěr, ale již dávno předtím, a to při zřízení účtu, který je dnes označován za „běžný účet“, resp. „platební účet“. Základní právní rámec pro otevření a vedení účtu obsahují ustanovení § 2662 až § 2675 občanského zákoníku. Další úpravu pak představuje zákon o platebním styku, na který občanský zákoník v zásadě odkazuje. Z hlediska osobních údajů se již současná právní úprava běžného účtu přímo nezmiňuje o osobních údajích, ale hovoří o majiteli. Je-li tedy majitelem fyzická osoba, bude také samozřejmě subjektem údajů podle zákona o ochraně osobních údajů. Podle § 77 občanského zákoníku je jménem člověka jeho osobní jméno a příjmení, popřípadě jeho další jména a rodné příjmení, která mu podle zákona náležejí, a současně platí, že každý člověk má právo užívat své jméno v právním styku, stejně jako právo na ochranu svého jména a na účtu k němu. Pro bydliště pak platí § 80 odst. 1 občanského zákoníku, tedy že člověk má bydliště v místě, kde se zdržuje s úmyslem žít tam s výhradou změny okolností trvale; takový úmysl může vyplývat z jeho prohlášení nebo z okolností případu. Uvádí-li člověk jako své bydliště jiné místo než své skutečné bydliště, může se každý dovolat i jeho skutečného bydliště. Proti tomu, kdo se v dobré víře dovolá uvedeného místa, nemůže člověk namítat, že má své skutečné bydliště v jiném místě. Jde tedy o základní identifikační osobní údaje, a to i ve smyslu § 4 písm. a).

Zároveň je banka povinna podle ustanovení § 91 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, informovat svého klienta o údajích umožňujícím mu identifikovat platební transakci a pokud to připadá v úvahu, také údaje o plátcích a další údaje předané v souvislosti s platební transakcí, dále o částce platební transakce v měně, v níž byla částka připsána na platební účet příjemce, údaj o úplatě, kterou je příjemce povinen zaplatit poskytovateli za provedení platební transakce, a skládá-li se úplata z více samostatných položek, i rozpis těchto položek, a tam, kde to připadá v úvahu, i směnný kurz použitý poskytovatelem příjemce a částku platební transakce před touto směnou měn a konečně o dni valuty částky připsané na platební účet příjemce atd.

Je tedy zjevné, že banka kromě základních identifikátorů majitele účtu, případně dalších osob oprávněných nakládat s účtem, shromažďuje a zpracovává i údaje týkající se pohybu peněžních prostředků na daném účtu. Toto je minimum údajů, které musí banka zpracovávat, aby byla schopna dostát svým povinnostem stanoveným různými zákony. Ovšem s tímto minimem se banky obvykle nespokojí. Ve většině případů vyžadují od klienta i další informace opírající se přitom o již několikrát zmínovaný § 37 odst. 2 zákona o bankách. Banky se dále opírají o ustanovení § 7 odst. 1 zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, který stanoví bankám povinnost identifikace, jestliže je povinná osoba účastníkem obchodu v hodnotě převyšující částku 1 000 EUR, před jeho uskutečněním vždy identifikuje klienta, pokud zákon dále nestanoví jinak, bez ohledu na stanovený limit identifikuje povinná osoba klienta rovněž vždy, pokud jde o podezřelý obchod, vznik obchodního vztahu, uzavření smlouvy o účtu, vkladu na vkladní knížce nebo vkladním listu nebo sjednání jiné formy vkladu, uzavření smlouvy o nájmu bezpečnostní schránky nebo smlouvy o úschově, uzavření smlouvy o životním pojištění, má-li klient právo jednostranně hradit další pojistné nad sjednaný rámec plateb jednorázového nebo běžně placeného pojistného, nákup nebo přijetí kulturních památek, předmětů kulturní hodnoty, použitého zboží nebo zboží bez dokladu o jeho nabytí ke zprostředkování jejich prodeje anebo přijímání věcí do zástavy nebo výplatu zůstatku zrušeného vkladu z vkladní knížky na doručitele. Identifikací se podle § 5 písm. a) téhož zákona rozumí u fyzické osoby všechna jména a příjmení, rodné číslo a nebylo-li přiděleno, datum narození, místo narození, pohlaví, trvalý nebo jiný pobyt a státní občanství; jde-li o podnikající fyzickou osobu, též její obchodní firma, odlišující dodatek nebo další označení, místo podnikání a identifikační číslo. Nepochybně významným právním předpisem, pokud jde o rozsah osobních údajů zpracovávaných bankami, je vyhláška č. 281/2008 Sb. Jak už bylo uvedeno výše, tato vyhláška dává bankám mimo jiné pravomoc stanovit si samostatně postupy pro zjišťování rizikových faktorů u nových klientů a pro průběžné zjišťování rizikových faktorů během trvání smluvního vztahu s klientem. Banka pak kromě jiného před navázáním smluvního vztahu s klientem zjišťuje důvod ukončení smluvního vztahu klienta s jinou povinnou osobou, skutečnosti nasvědčující tomu, že by klient mohl za trvání smluvního vztahu provádět podezřelé obchody, při navázání smluvního vztahu s klientem, jakož i v jeho průběhu zjišťuje a uchovává o klientovi takové informace, které jí umožní vyhodnocovat, zda se jedná o rizikového klienta.

Ač se tento právní rámec, byť je pro klienta jakkoli nepřijemný, zdá být jasný (alespoň z pohledu ochrany osobních údajů), může bankám při nesprávné aplikaci přinést řadu potíží. Jak už bylo uvedeno, ustanovení § 37 odst. 2 zákona o bankách umožňuje bankám zpracovávat poměrně rozsáhlý soubor osobních údajů klientů, ale tento rozsah je omezen povinností shromažďovat pouze údaje, jež jsou přiměřené právním a věcným rizikům bankovního obchodu se subjektem údajů a relevantní pro posouzení těchto rizik. Banka se tak opět může snadno dostat do rozporu

s ustanovením § 5 odst. 1 písm. d) zákona o ochraně osobních údajů, jež stanoví, že správce, v tomto případě banka, je povinen shromážďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanoveného účelu. Je zřejmé, že účel a jemu odpovídající rozsah zpracování osobních údajů je pak nutné posuzovat z hlediska okolností každého konkrétního případu.

Jakmile pomine účel zpracování, je správce povinen podle § 20 odst. 1 zákona o ochraně osobních údajů provést likvidaci osobních údajů. V omezeném rozsahu (tj. jméno, příjmení a adresu) může banka údaje použít na základě § 5 odst. 5 zákona o ochraně osobních údajů pro nabízení dalších služeb, a to až do vyslovení písemného nesouhlasu. Poté je správce na základě § 5 odst. 9 téhož zákona oprávněn dále zpracovávat (bez časového omezení) pro svoji vlastní potřebu jméno, příjmení a adresu subjektu údajů, a to pouze za účelem vyloučení možnosti, že jméno, příjmení a adresa subjektu údajů budou opakovaně použity k nabídce obchodu a služeb. Znamená to tedy, že ukončí-li subjekt údajů – tedy osoba, které povinná osoba poskytuje své služby na základě smluvního vztahu – jednání o obchodu, aniž by došlo k uzavření obchodu, banka by neměla moci osobní údaje dále zpracovávat.

Lze se však setkat i s jiným názorem. Totiž podle § 38 odst. 1 zákona o bankách se bankovní tajemství vztahuje mj. na všechny bankovní obchody. Ustanovení § 38 odst. 3 a násl. téhož zákona uvádí průlomky do bankovního tajemství (tj. případy, kdy může banka poskytnout údaje o klientovi a jeho bankovních obchodech i bez jeho souhlasu). Vzhledem ke smyslu bankovního tajemství spočívajícího v ochraně oprávněných zájmů osob poskytujících bankám údaje o sobě, svých obchodech či majetkových poměrech (tj. zejména zájmu na tom, aby tyto údaje nebyly bankou poskytovány dalším subjektům) je dle názoru České národní banky nezbytné vykládat pojem „klient“ v širším slova smyslu než jen jako označení osoby, která má s bankou aktuálně obchodní vztah. Ochrana se nutně týká i osob, které s bankou svůj obchodní vztah již ukončily anebo o jeho uzavření teprve vyjednávají.⁴ V každém případě však bude třeba přistupovat k uchovávání osobních údajů s velkou uvážlivostí zejména tam, kde zvláštní zákony nestanoví dobu uchování⁵.

Většina osobních údajů klientů je navíc velmi často uchovávána formou kopií osobních dokladů. Ačkoliv kopie sama o sobě není svým významem adekvátní

---

⁴ Shodně PIHERA, V., SMUTNÝ, A., SÝKORA P. *Zákon o bankách. Komentář*. C. H. Beck 2010, s. 338.

⁵ Např. podle § 16 odst. 1 zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti: Identifikační údaje získané podle § 8 odst. 1 a 2 nebo na základě přímo použitelného předpisu Evropských společenství, kterým se stanoví povinnost doprovázet převody peněžních prostředků informacemi o plátcích, kopie dokladů předložených k identifikaci, byly-li pořizovány, údaj o tom, kdo a kdy provedl první identifikaci klienta, dokumenty odůvodňující výjimku z identifikace a kontroly klienta podle § 13 a v případě zastupování originál nebo ověřenou kopii plně moci uchovává povinná osoba po dobu 10 let od ukončení obchodního vztahu s klientem.

originálnímu dokladu nebo dokumentu, je uchovávání kopie osobního dokladu či veřejné listiny považováno za zpracování osobních údajů podle zákona o ochraně osobních údajů, které by mělo stejně jako jiné druhy zpracování probíhat pouze v jeho mezích a v souladu s platným zvláštním právním předpisem.

Častým argumentem osob, které si kopie osobních dokladů nebo veřejných listin pořizují a uchovávají, je skutečnost, že se tímto jednáním brání tlaku kontrolních orgánů nejrůznějších typů, kterým jako důkaz, že tvrzené skutečnosti byly ověřeny podle platného osobního dokladu nebo veřejné listiny, již nepostačuje „pouhý“ záznam do příslušné dokumentace, ale vyžadují předložení kopie dokumentu nebo dokladu. Současně se lze často setkat s tvrzením, že se jedná spíše o ochranu osoby, jejíž kopie dokladu je zakládána, neboť se pak vykonávající úředník může více spolehnout na již existující fotokopie dokladů a porovnat tyto kopie vždy v případě předložení dokladů, což může pomoci odhalit možné falzifikáty těchto dokladů předkládané jinými osobami. Nicméně, mj. také s ohledem na dnešní technické možnosti pořízení dokonalých kopií osobních listin a dokladů, s ohledem na nárůst trestné činnosti páchané pomocí padělků osobních dokladů, je nutné přijmout pravidla, kterými by se možnosti legitimního pořizování kopií osobních listin a dokladů minimalizovaly⁶.

Banky tak ale nezřídka kdy porušují výše zmíněné § 5 odst. 1 písm. d) zákona o ochraně osobních údajů a § 37 odst. 2 zákona o bankách. K řádnému ověření totožnosti nezbytnému pro provedení bankovního obchodu není třeba zhotovovat kopie osobních dokladů ve všech případech. V zásadě postačí pouze nahlédnutí do těchto dokladů a provedení výpisu základních údajů (plné jméno, datum narození, bydliště a číslo dokladu). Kopírování dokladů by bylo možno připustit pouze v mimořádných případech, pokud by pouhé nahlédnutí do osobních dokladů k prověření totožnosti nepostačovalo a kopie dokladů by byly nezbytné k dalším úkonům ve věci. Je třeba také upozornit, že žádný právní předpis předmětné pořizování kopií osobních dokladů bankám neukládá, snad s výjimkou tzv. převzetí identifikace podle § 11 zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti⁷. Nicméně v případě podle § 9 odst. 1 téhož zákona je povinná osoba před uskutečněním jednotlivého obchodu v hodnotě 15 000 EUR nebo vyšší, obchodu, na který se vztahuje povinnost identifikace podle § 7 odst. 2 písm. a) až d), obchodu s politicky exponovanou osobou a dále v době trvání obchodního vztahu povinna provádět také kontrolu klienta. Klient poskytne

⁶ Shodně *Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů: Kopírování dokladů z pohledu zákona o ochraně osobních údajů*, dostupné na http://www.uouu.cz/files/stanovisko_2004_6.pdf.

⁷ V případě smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku podle občanského zákoníku provede povinná osoba identifikaci klienta tak, že klient zašle povinné osobě kopii dokladu, potvrzujícího existenci účtu podle písmene a), kopie příslušných částí průkazu totožnosti a nejméně jednoho dalšího podpůrného dokladu, z nichž lze zjistit identifikační údaje, a dále druh a číslo průkazu totožnosti, stát, popřípadě orgán, který jej vydal, a dobu jeho platnosti; kopie musí být pořizeny způsobem uvedeným v § 10 odst. 4.

povinné osobě informace, které jsou k provedení kontroly nezbytné, včetně předložení příslušných dokladů. Povinná osoba může pro účely tohoto zákona pořizovat kopie nebo výpisy z předložených dokladů a zpracovávat takto získané informace k naplnění účelu tohoto zákona.

S účinností od 1. 1. 2005 je podle zákona č. 559/2004 Sb., který novelizuje zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, a zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, zakázáno pořizovat kopie občanských průkazů nebo cestovních pasů bez souhlasu občana, kterému byl občanský průkaz nebo cestovní doklad vydán, pokud zvláštní právní předpis nebo mezinárodní smlouva, jíž je Česká republika vázána, nestanoví jinak. Ze zásady zákazu kopírování občanských průkazů a cestovních pasů platí tedy dvě výjimky, a to

- souhlas držitele dokladu s pořízením kopie;
- pořizování kopie je stanoveno zvláštním právním předpisem nebo mezinárodní smlouvou, jíž je Česká republika vázána.

Pokud jde o podmínky souhlasu držitele osobního dokladu, bude muset ten subjekt, který hodlá kopírovat předložený osobní doklad, přesvědčit držitele dokladu o svém záměru zejména v tom směru, zda je pořízení kopie pro něj natolik potřebné a nezbytné, aby prováděný způsob zpracování osobních údajů uchováním kopie ne snižoval dosavadní úroveň ochrany soukromí subjektů – držitele dokladu, případně dalších osob, jejichž údaje jsou tímto způsobem současně zpracovány. Ustanovení zákona o občanských průkazech (§ 15a odst. 2) odkazuje v případě pochybnosti k obsahu pojmu souhlas na příslušné ustanovení § 5 zákona o ochraně osobních údajů, a tím v návaznosti i na § 4 písm. n) zákona o ochraně osobních údajů, podle kterého je souhlas svobodný a vědomý projev vůle subjektu údajů, jehož obsahem je svolení subjektu údajů se zpracováním osobních údajů, což ostatně již tradičně vyjadřují příslušná ustanovení občanského zákoníku, týkající se problematiky právních jednání obecně. Zároveň musí být dodrženy podmínky § 5 odst. 4 zákona o ochraně osobních údajů, který stanoví, že subjekt údajů musí být při udělení souhlasu informován o tom, pro jaký účel zpracování a k jakým osobním údajům je souhlas dáván, jakému správci a na jaké období. Souhlas subjektu údajů se zpracováním osobních údajů musí být správce schopen prokázat po celou dobu zpracování. Tyto podmínky je ale nutno vykládat pouze v celém kontextu souboru práv a povinností správce podle zákona o ochraně osobních údajů a dbát na to, že i přes udělený souhlas je nutno, aby správce dodržoval i další principy ochrany dat, a to především legitimitu, přiměřenost a účel-nost zpracovávaných osobních údajů.

Podle stanoviska ÚOOÚ znamená souhlas s pořízením kopie osobních dokladů i souhlas ke zpracování v něm obsažených osobních údajů. Vzhledem k problémům, které – jak se ukázalo – z tohoto pojetí vyplývají, bude pravděpodobně nutné rozlišovat, zda subjekt údajů poskytl správci specifický souhlas s pořízením kopie osobního

dokladu ve smyslu zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, nebo zákona č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, tj. souhlas s pořízením kopie a s jejím uchováním, nebo zda subjekt údajů poskytl „obyčejný“ souhlas se zpracováním osobních údajů podle zákona o ochraně osobních údajů, přičemž kopie je zde pouze prostředkem ke shromáždění osobních údajů. V prvním případě by nebyl správce oprávněn s osobními údaji uvedenými na kopii dokladu dále nakládat. Ve druhém případě by byl správce povinen zpracovávat pouze ty osobní údaje, které jsou nezbytné k dosažení sledovaného účelu a byl by tedy i nadále povinen znečitelnit všechny nadbytečné údaje a náležitě zdůvodnit nezbytnost pořízení kopie dokladu, především s ohledem na zvýšené riziko shromáždění nadbytečných údajů. Zdá se však, že přeci jen dochází k postupnému „usazování“ právního názoru alespoň v tom, že ve zmiňovaném Stanovisku Úřadu⁸ se mj. uvádí, že „právní úprava současně odstraňuje vedlejší problém, který musel Úřad řešit při posuzování této otázky, a to zda v případě, kdy docházelo ke kopírování osobního dokladu se souhlasem jeho držitele, měl být současně získán také souhlas třetích osob, pokud jsou jejich osobní údaje na osobním dokladu také uvedeny. Jde o tzv. nepovinné údaje, kterými jsou jméno, příjmení a rodné číslo manžela nebo partnera, případně jméno, příjmení a rodné číslo dítěte. Při snaze dostat povinnostem podle zákona o ochraně osobních údajů často docházelo k vymazávání těchto údajů z uchovávaných kopií osobních dokladů. To již není nutné, neboť současná právní úprava podmínek pro pořizování kopií osobních dokladů opravňuje jeho držitele, aby vyjádřil souhlas s pořízením kopie svého osobního dokladu, tedy ke zpracování všech v něm obsažených osobních údajů“.

V případě druhé možnosti, tj. pořizování kopií osobních dokladů za situace, kdy je tak stanoveno zvláštním právním předpisem nebo mezinárodní smlouvou závaznou pro Českou republiku, existuje v českém právním řádu zmocnění zákonem o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, který upravuje speciální podmínky pro provádění identifikace fyzických osob a uchovávání stanovených údajů také prostřednictvím kopií osobních dokladů. Z § 16 odst. 1 a 2 zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, který stanoví, že identifikační údaje, kopie dokladů předložených k identifikaci, byly-li pořizovány, údaj o tom, kdo a kdy provedl první identifikaci klienta, dokumenty odůvodňující výjimku z identifikace a kontroly klienta a v případě zastupování originál nebo ověřenou kopii plné moci uchovává povinná osoba po dobu 10 let od ukončení obchodního vztahu s klientem a údaje a doklady o obchodech spojených s povinností identifikace uchovává povinná osoba nejméně 10 let po uskutečnění obchodu nebo ukončení obchodního vztahu, banky často vyvozují své oprávnění pořizovat kopie osobních dokladů. Obě ustanovení je ale

⁸ Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů: Kopírování dokladů z pohledu zákona o ochraně osobních údajů, dostupné na https://www.uouu.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_or-g=200144&id_dokumenty=9685

nutné vykládat v souvislostech a brát v úvahu i další ustanovení zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Podle § 8 odst. 2 písm. a) zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti jasně vyplývá, že při identifikaci klienta, který je fyzickou osobou, povinná osoba identifikační údaje zaznamenaná a ověří z průkazu totožnosti, jsou-li v něm uvedeny, a dále zaznamenaná druh a číslo průkazu totožnosti, stát, popřípadě orgán, který jej vydal, a dobu jeho platnosti; současně ověří shodu podoby s vyobrazením v průkazu totožnosti.

Jiná situace nastává, pokud identifikaci pro banku na její žádost, v níž musí být uveden účel identifikace, provádí ten, kdo je oprávněn provádět ověřování podpisů a listin podle zvláštního právního předpisu, a to na základě § 10 zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Podle § 10 odst. 3 a 4 téhož zákona přílohou listiny o identifikaci jsou kopie těch částí dokladů, použitých k identifikaci, z nichž lze zjistit identifikační údaje, a dále druh a číslo průkazu totožnosti, stát, popřípadě orgán, který jej vydal, a dobu jeho platnosti, a kopie žádosti, byla-li podána písemně. Je-li tímto způsobem prováděna identifikace zmocněnce, je přílohou i originál plné moci nebo její ověřená kopie. Uvedené přílohy se pevně spojí do svazku k listině o identifikaci. Kopie dokladů musí být pořízeny takovým způsobem, aby příslušné údaje byly čitelné a byla zajištěna možnost jejich uchování po dobu stanovenou v § 16, a musí obsahovat i kopii vyobrazení identifikované fyzické osoby v průkazu totožnosti v takové kvalitě, aby umožňovala ověření shody podoby. Z výše uvedeného jasně vyplývá, že banky samy nemají v tomto případě oprávnění pořizovat kopie osobních dokladů na základě zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, tedy bez souhlasu držitele osobního dokladu, samozřejmě s výjimkou podle § 9 odst. 1 téhož zákona, zmíněnou výše.

Je také nutné dodat, že část bankou získaných údajů je předávána do Bankovního registru klientských informací (dále jen „BRKI“), kde jsou uchovávány několik let, což klienti – subjekty údajů často nezaregistrují, ač jsou o této skutečnosti informováni většinou prostřednictvím Všeobecných obchodních podmínek a Informačního memoranda. BRKI je společná databáze údajů vytvořená na základě informací, které si vzájemně poskytují banky o smluvních (úvěrových) vztazích mezi bankami a jejich klienty. Je společným projektem bank a společností zabývajících se vývojem a provozováním informačních systémů sloužících k výměně informací. Základní účel BRKI je stanovený zákonem. Konkrétně se jedná o ustanovení § 38a odst. 1 zákona o bankách, podle kterého se mohou banky a pobočky zahraničních bank působících v České republice (v rámci plnění své zákonem uložené povinnosti chovat se obezřetně) vzájemně informovat o záležitostech vypovídajících o bonitě a důvěryhodnosti jejich klientů, a to i prostřednictvím třetí osoby, na níž mají majetkový podíl pouze banky.

BRKI představuje databázi údajů o smluvních vztazích mezi bankami a jejich klienty. BRKI je vytvořen na základě informací, které banky poskytují společnosti

CBCB – Czech Banking Credit Bureau (dále jen „CBCB“) a které jednotlivě nebo ve svém souhrnu vypovídají o bonitě a důvěryhodnosti klientů bank. V rámci BRKI jsou zpracovávány níže uvedené osobní údaje klientů: identifikační osobní údaje klienta (tj. jméno, příjmení, rodné příjmení, datum narození, místo a země narození a adresa bydliště klienta); rodné číslo klienta; osobní údaje vypovídající o tom, zda mezi klientem (nebo žadatelem, pokud jde o ručitele) a bankou došlo k uzavření, případně neuzavření smluvního vztahu; osobní údaje vypovídající o finančních závazcích klienta, které vznikly, vzniknou nebo mohou vzniknout vůči bance v souvislosti se smluvním vztahem, a o plnění těchto závazků ze strany klienta; osobní údaje vypovídající o zajištění závazků klienta souvisejících se smluvním vztahem s bankou; případné další osobní údaje, které vypovídají o bonitě, důvěryhodnosti (či platební morálce) klienta a které klient sdělil či sdělí bance nebo které banka získala či získá v souvislosti s plněním, případně neplněním příslušného smluvního vztahu s bankou. Zpracování (tj. zejména zařazování či aktualizace) informací (údajů) v BRKI není v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o ochraně osobních údajů a zákona o bankách podmíněno poskytnutím souhlasu klientů bank – fyzických osob se zpracováním jejich osobních údajů v BRKI. Informace (údaje) jsou do BRKI zařazovány a následně zpracovávány v rozsahu, ve kterém mohou sloužit pro posouzení bonity a důvěryhodnosti klienta a ve kterém je klient poskytl v souvislosti se smluvním vztahem nebo které mohou vyplýnout ze smluvního vztahu za dobu jeho trvání.

Obsahem BRKI jsou tedy zejména základní identifikační údaje klientů, údaje o závazcích klientů, o včasnosti jejich plnění, o jejich zajištění apod. V BRKI nejsou zpracovávány citlivé osobní údaje klientů – fyzických osob ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů (např. údaje o zdravotním stavu apod.). Informace (údaje) obsažené v BRKI jsou pravidelně měsíčně aktualizovány a jsou uchovávány pro potřebu vzájemného informování bank po dobu trvání smluvního vztahu mezi bankou a jejím klientem a po dobu dalších čtyř let po jeho ukončení. Pokud požadovaná smlouva s klientem nebyla uzavřena, jsou informace (údaje) uchovávány v BRKI po dobu čtyř let ode dne podání žádosti klienta o uzavření příslušné smlouvy.⁹

Po uplynutí příslušné doby jsou takovéto informace (údaje) blokovány (to znamená, že jsou uvedeny do takového stavu, při kterém jsou nepřístupné a není možné je zpracovávat) a nejsou v žádném případě poskytovány pro účely vzájemného informování bank; po uplynutí doby blokování (5 let) jsou informace (údaje) automaticky zlikvidovány. Takto zpracovávané informace (údaje) zpřístupňuje CBCB ve formě úvěrových zpráv na základě jejich žádosti bankám, které využívají služeb BRKI, a to

⁹ Přestože tak banky jednájí ve všech případech, kdy není smlouva uzavřena, může být tento postup v rozporu se zákonem o ochraně osobních údajů. Je totiž nutno rozlišovat dvě situace. V prvním případě odstoupí od bankovního obchodu ještě před jeho uzavřením sám subjekt údajů. Subjekt údajů se tedy nestal klientem banky. Ve druhém případě není obchod uzavřen z vůle banky (např. není poskytnut úvěr) a v takovém případě je možné údaje do registru vložit.

vylučně za účelem vzájemného informování bank o bonitě a důvěryhodnosti jejich klientů. Struktura databáze BRKI předpokládá, že v rámci BRKI jsou zpracovávány i údaje o rodných číslech fyzických osob, které jsou klienty uživatelů BRKI. Podle platné právní úpravy je možné používat rodné číslo v rámci BRKI i bez souhlasu. Rodné číslo by mělo tvořit spolu s dalšími údaji unikátní komplex údajů, který slouží ke spolehlivé identifikaci osoby v databázi BRKI a mělo by efektivně zamezit možné záměně s jinou osobou vedenou v databázi BRKI.

Součástí BRKI je také Klientské centrum, které informuje klienty o údajích, které jsou o nich zpracovávány v BRKI (a to v souladu s požadavky zákona o ochraně osobních údajů); slouží jako místo pro podávání žádostí klientů o informace o tom, jaké údaje jsou o nich zpracovávány v BRKI; informace jsou poskytovány za úhradu věcných nákladů nezbytných na jejich poskytnutí; slouží jako místo pro podávání případných stížností či připomínek ze strany klientů v souvislosti s nepřesnými údaji zpracovávány v BRKI.

I pro zpracování osobních údajů v tomto registru platí práva subjektu údajů stanovená zákonem o ochraně osobních údajů, zejména v ustanoveních § 12 a § 21, tedy právo na přístup k informacím. Pokud subjekt údajů zjistí nebo se domnívá, že některá banka, CCB nebo další subjekty, které se podílejí na zpracování údajů v BRKI (tj. příslušní správci nebo zpracovatelé), provádějí zpracování osobních údajů, které je v rozporu s ochranou soukromého života anebo v rozporu se zákonem, zejména jsou-li osobní údaje nepřesné, může požádat příslušného správce nebo zpracovatele o vysvětlení; požadovat, aby příslušný správce nebo zpracovatel odstranil vzniklý stav, zejména může požadovat provedení opravy nebo doplnění osobních údajů; v případě potřeby bude v návaznosti na žádost provedeno dočasné blokování nebo likvidace těchto údajů. Bude-li žádost shledána oprávněnou, jsou příslušné subjekty povinny neprodleně odstranit závadný stav. Nevyhoví-li příslušný správce nebo zpracovatel žádosti nebo pokud bude subjekt údajů toho názoru, že zpracování osobních údajů neprobíhá zcela v souladu se zákonem, má právo obrátit se na ÚOOÚ.

1.5 Žádost o úvěr

Jak vyplývá z předchozího textu, jsou banky při uzavírání svých obchodů velmi „opatrné“. Chtějí přesně vědět, s kým jednají. Jednoduše řečeno, snaží se dokonale poznat svého klienta. To nastává i v případě, kdy si klient u banky pouze otevírá účet, a banke tak vlastně nehrozí žádné nebezpečí. V případě, kdy tento klient požádá o úvěr, a banka tak začíná „riskovat“, tato tendence ještě výrazně roste. K tomu, aby zjistila o svém klientovi co nejvíce informací, pak banka využívá všechny zákonné prostředky. Využívají k tomu již tolikrát zmiňované ustanovení § 37 odst. 2 zákona o bankách, který bankám ukládá povinnost pro účely bankovních obchodů zjišťovat a zpracovávat údaje o osobách včetně rodného čísla, vyjma citlivých údajů o fyzických osobách,